

LEVÉLSZEKRÉNY.

Gondolatok egy nyitott sír fölött. TÖRÖK PÁL egyetemi magántanár, történetíró, nemzeti múzeumi címzetes főkönyvtárnok, a Protestáns Irodalmi Társaság és a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének választmányi tagja, a Magyar Könyvszemle szerkesztő- és kiadóbizottságában hat éven át a M. Tud. Akadémia könyvtárának képviselője, rendkívül sokoldalú tudományos és közéleti munkásságából ismert férfiú, meghalt. Ravatala előtt négy búcsúztató gyászbeszéd hangzott el, a hirtelenül kerekedett első ezidei hóviharban hajdon fővel a nyitott sírhoz kísérte Magyarország volt miniszterelnöke, az egyetem bölcsészeti karának dékánja és prodékánja, igen sok egyetemi tanár, a magyar tudományos világ legkiválóbb képviselői, a Nemzeti Múzeum és a Tud. Akadémia tisztikara, rengeteg tisztelője, tanítványa és végül az akadémiai könyvtár altisztjei, kiknek ügyeiben mindig atyai módon járt el, hogy előléptetést vagy valamilyen kedvezményt harcoljon ki számukra. Nagy temetést kapott s halálakor derült ki, mennyire közbecsülésben állt, mily őszintén szerették, mily derék, jószívű és kiváló embernek ismerték.

A gyászoló közönség soraiból pedig minduntalan az a kérdés hangzott fel, miként lehet az, hogy TÖRÖK PÁL, aki most februárban töltötte volna be 59. évét, a VII. fizetési osztályban halt meg? Itt valami hibának kell lenni a rendszerben. Az egyik szónok gyászbeszédében SZILÁGYI SÁNDORHOZ és SALAMON FERENCHEZ hasonlította, a másik a magyar könyvtáros társadalom egyik reprezentatív-man-jét látta benne, a többi is mind hangoztatta, hogy kiváló ember volt. Ötvenkilenc éves volt és a VII. fizetési osztályban. Aggódva lapozzuk fel tudományos tisztviselőink rangsorát. Ötvenhárman vannak a VII-ben, köztük kb. tíz hatvanéves, legnagyobb részük ötvenes, igen kevés negyvenes. Vajjon hány ötvenéves miniszteri titkár van? A rendszerben van-e a hiba, vagy tudományos tisztviselőinkben? Ha a rendszer a hiba, ki fog a jövőben könyvtári gyakornoknak jelentkezni, ha pedig a személyekben, miféle színvonalra fognak jutni intézeteink, ha tudományos tisztviselőink más közintézmények tisztviselőihez képest ennire súlytalanok?

Szláv könyvek gyűjtésével hazánkban inkább csak szláv nemzetiségi vidéken találkozunk. Ennek oka egyfelől az, hogy a szláv könyvek nyelve és betűi (a cyrill és a glagolica) a magyar gyűjtők előtt ismeretlenek, másfelől

az, hogy a szláv ritkaságokról általában keveset tud az a magyar könyvgyűjtő, aki nem foglalkozik hivatásszerűen a szláv népek irodalmával. Pedig az antikváriacson elő-előkerül egy-egy latin- vagy cyrillbetűs szláv nyomtatvány, amely utóbbinak nemcsak az évszámát, de gyakran még a címét sem tudja kibetűzni a gyűjtő vagy antikvárius. A régi latin- vagy germánbetűs nyugati szlávnyelvű nyomtatványok, melyek a hazai nyomdákban is nagy számban készültek, gyakoribbak a könyvpiacra, mint a cyrillbetűs nyomtatványok, amelyeknek előállításával — görög keleti vallású nemzetiségeink számára — nálunk főként az Egyetemi Nyomda foglalkozott (XIX. század). Cyrill-betűkkel nyomtatták a régi románnyelvű könyveket is (pl. Pa'ia = Ószövetség, Szászváros, 1582). A latin betű a nyugati, a cyrill a keleti kultúra hordozója. A két kultúra más-más stílusformákat alakított ki s a különbség a könyvek díszjeiben, illusztrációiban és kötéseiben is első pillantásra feltűnő. A nyugati kultúra határa kelet felé ott volt, ahol megszűnt a latin betű és ízlés, — tehát Erdély keleti határán, s innen keletre kezdődött a keleti kultúra. Kelet ízlése a byzánci és athoshegyi (Panzelinosz) művészetben, Nyugaté a rómaiban gyökerezik. A két kultúrterület régi könyvművésze éppúgy szemlélteti a Kelet és Nyugat közötti ellentétet, mint irodalmi emlékeik szelleme.

Tr. Z.

Tanárok figyelmébe. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára a következő levelet kapta:

„Tekintetes Igazgatóság! A diákkaptár országos papírgyűjtésével kapcsolatban, mint tudomásomra jutott, múzeális értékek is kerültek a papírgyűjtő állomásokra. Így az egyik pécskőrnéyi gyűjtőállomáson egész véletlenül rábukkantak Forgách Ferenc historiájára, a XV. századból való fabetűkkel nyomott munka. [?] Ugyanitt találtak a XVI. századból festett iniciálás misekönyvet, eredeti Káldi-bibliát stb. Ajánlatos lenne a központi gyűjtőhelyen szakellenőrzés alá venni a beérkezett anyagot, mert valószínű, hogy sok múzeális érték volna megmenthető ily módon. Kiváló tisztelettel: 1943. szeptember 28. Darvas Sándor.“

E figyelemztetést az Orsz. Széchényi Könyvtár köszönettel fogadja, de minthogy nincs módjában a diákkaptárak gyűjtését ellenőrizni, felkéri a tanintézetek filológus és történet szakos tanárait, hogy a gyűjtött anyagot nézzék át s amennyiben régi kéziratok, ritka könyvek, naptárak, ponyvák vagy egyleveles nyomtatványok kerülnének elő, a könyvek címét, a kéziratok rövid tartalmát s a diákkaptár gyűjtési telepének pontos címét közöljék vagy a könyvtár igazgatóságával, vagy a „Magyar Könyvszemle“ szerkesztőségével. A padlások loptalanítása alkalmával sok, régóta leszögeezett ládát kellett felbontani és a hozzá nem értők az őket nem érdeklő régi írásokat és nyomtatványokat, melyek nyelvészeti, irodalmi vagy történelmi szempontból becsesek lehetnek, felajánlhatták a diákkaptárak számára. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának s a „Magyar Könyvszemle“-nek a címe Budapest, VIII., Múzeum-körút 14—16.